



## O'QUVCHILARGA MILLIY QADRIYATLARNI SINGDIRISHDA LINGVODIDAKTIK MODELNING AHAMIYATI

**Abdullayeva Zarnigor Usubjon qizi**

*Andijon davlat pedagogika instituti tayanch (PhD) doktoranti*

**Annotatsiya.** *Ushbu maqola lingvodidaktik modellarning milliy qadriyatlarni til ta'limiga integratsiya qilishdagi rolini o'rganadi. Unda lingvodidaktikaning lingvistik, pedagogik va madaniy yondashuvlarni birlashtirib, o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasi hamda qadriyatlarga asoslangan dunyoqarashini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritiladi. Tadqiqot shuni ta'kidlaydiki, madaniy jihatdan boyitilgan til materiallari o'quvchilarning motivatsiyasi, axloqiy ongi va faolligini oshiradi. Shuningdek, samarali lingvodidaktik modellar milliy identitetni shakllantirishga yordam berishi bilan birga intermadaniy kompetensiyani ham rivojlantiradi. Maqolada o'qituvchilarning metodik mahorati va zamonaviy raqamli vositalarning qadriyatlarga yo'naltirilgan ta'limni amalga oshirishdagi o'rni alohida ta'kidlanadi. Umuman olganda, maqola lingvodidaktik modellar til ta'limining nafaqat lingvistik kompetensiyani, balki milliy qadriyatlarni saqlash va avlodlarga yetkazishni ham ta'minlashda muhim ekanini asoslaydi.*

**Kalit so'zlar:** *lingvodidaktika, milliy qadriyatlar, til ta'limi, kommunikativ kompetensiya, intermadaniy kompetensiya, madaniy identitet, qadriyatlarga asoslangan ta'lim, pedagogik model.*

**Аннотация.** *Данная статья рассматривает роль лингводидактических моделей в интеграции национальных ценностей в языковое образование. В ней подчеркивается, что лингводидактика объединяет лингвистические, педагогические и культурологические подходы для развития коммуникативной компетенции учащихся и формирования ценностно-ориентированного мировоззрения. В исследовании отмечается, что культурно обогащенные языковые материалы повышают мотивацию, моральное сознание и вовлеченность обучающихся. Также показано, что эффективные лингводидактические модели способствуют формированию национальной идентичности и одновременно развивают межкультурную компетенцию. Особое внимание уделяется значению методической компетентности преподавателей и использованию современных цифровых технологий в реализации ценностно-ориентированного обучения. В целом статья обосновывает, что лингводидактические модели являются необходимым условием обеспечения не только языковой подготовки, но и сохранения и передачи национальных ценностей в процессе обучения.*

**Ключевые слова:** *лингводидактика, национальные ценности, языковое образование, коммуникативная компетенция, межкультурная компетенция,*





MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

культурная идентичность, ценностно-ориентированное обучение, педагогическая модель.

**Abstract.** *This article examines the role of linguodidactic models in integrating national values into language education. It highlights how linguodidactics combines linguistic, pedagogical, and cultural approaches to develop students' communicative competence and value-based worldview. The study emphasizes that culturally enriched language materials increase learners' motivation, moral awareness, and engagement. It also shows that effective linguodidactic models support the formation of national identity while fostering intercultural competence. The research discusses the importance of teachers' methodological skills and modern digital tools in implementing value-oriented instruction. Overall, the article argues that linguodidactic models are essential for ensuring that language education contributes not only to linguistic proficiency but also to the preservation of national values.*

**Keywords:** *linguodidactics, national values, language education, communicative competence, intercultural competence, cultural identity, value-based education, pedagogical model.*

**Kirish.** Globallashuv va tezkor ijtimoiy-madaniy o'zgarishlar sharoitida milliy qadriyatlarni saqlash va ularni avloddan avlodga yetkazish zamonaviy ta'lim tizimlarining asosiy ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Ta'lim endi faqat bilim va ko'nikmalarni uzatish bilan cheklanib qolmay, balki o'quvchilarning madaniy identiteti, axloqiy ongini va qadriyatlarga asoslangan dunyoqarashini shakllantirish maydoni sifatida ham xizmat qilmoqda. Shu nuqtai nazardan, milliy qadriyatlarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish, ayniqsa til ta'limida muhim pedagogik vazifa hisoblanadi, chunki til mazmuni o'zida tabiiy ravishda madaniy va ijtimoiy ma'nolarni aks ettiradi. Lingvodidaktika lingvistika, pedagogika, psixologiya va madaniyatshunoslikni birlashtiruvchi fanlararo soha sifatida til o'qitish jarayonini samarali tashkil etish uchun nazariy va metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. So'nggi ilmiy muhokamalarda ta'kidlanishicha, lingvodidaktika faqat tilni o'zlashtirish usullari bilan cheklanib qolmay, balki kommunikativ kompetensiyani madaniy va qadriyatga yo'naltirilgan yondashuv asosida rivojlantirishga ham qaratilgan. U kommunikativ, intermadaniy va kompetensiyaga asoslangan yondashuvlarni integratsiya qilib, o'qituvchilarga til o'rganishni madaniy uzatish va shaxsni rivojlantirish bilan bog'lash imkonini beradi. Ushbu doirada lingvodidaktik model ta'lim mazmunini tanlash, tartibga solish va o'quvchilarga yetkazish jarayonini tizimlashtirishda muhim rol o'ynaydi. U o'qituvchilarga faqat lingvistik kompetensiyani emas, balki o'quvchilarda milliy o'zlik, axloqiy me'yorlar va madaniy merosga oid ongni ham shakllantiradigan o'quv strategiyalarini ishlab chiqish imkonini beradi. Xususan, til darslari matnlar, dialoglar va real ijtimoiy-madaniy vaziyatlarni aks ettiruvchi kommunikativ topshiriqlar orqali milliy qadriyatlarni singdirish uchun noyob imkoniyat yaratadi.





MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar shuni ta'kidlaydiki, qadriyatlar ta'limi alohida komponent sifatida emas, balki barcha fanlar tarkibida tizimli, uzluksiz va integratsiyalashgan holda amalga oshirilishi lozim. Til o'qitish jarayonida bu integratsiya ayniqsa samaralidir, chunki tilning o'zi madaniyat tashuvchisi hisoblanadi. To'g'ri ishlab chiqilgan lingvodidaktik modellar orqali o'quvchilar nafaqat so'z boyligi va grammatikani o'zlashtiradilar, balki til birliklarida mujassam bo'lgan axloqiy tamoyillar, an'analar va madaniy ma'nolarni ham ichkilashtiradilar.

Bundan tashqari, zamonaviy ta'lim texnologiyalari va interaktiv metodlar lingvodidaktik yondashuvlar samaradorligini yanada oshiradi. Raqamli vositalar, kommunikativ topshiriqlar va o'quvchi markazli strategiyalar talabalar uchun til va madaniy mazmun bilan faol ishlash imkonini beradigan muhit yaratadi. Bu jarayon motivatsiyani, tanqidiy fikrlashni va shaxsiy refleksiyani kuchaytiradi, bu esa qadriyatlarga asoslangan ta'lim uchun muhim omillardir. Shuning uchun, o'quvchilarda milliy qadriyatlarni shakllantirishda lingvodidaktik modellar rolini o'rganish ham nazariy, ham amaliy jihatdan dolzarb hisoblanadi. Bu yondashuv til o'qitish va madaniy ta'lim o'rtasidagi bo'shliqni bartaraf etib, o'quvchilarning nafaqat til kompetensiyasini, balki kuchli milliy o'zlik va axloqiy mas'uliyat tuyg'usini ham rivojlantirishga xizmat qiladi.

**Adabiyotlar tahlili.** Amaliy lingvistika va ta'lim fanlaridagi so'nggi rivojlanishlar lingvodidaktika tushunchasini, ayniqsa qadriyatlarga asoslangan ta'lim va madaniy uzatish bilan bog'liq jihatlarini sezilarli darajada kengaytirdi. Zamonaviy tadqiqotlar shuni ta'kidlaydiki, til o'qitish faqat kognitiv yoki strukturaviy jarayon emas, balki o'quvchilarning identiteti, dunyoqarashi va axloqiy yo'nalishini shakllantiruvchi ijtimoiy-madaniy amaliyotdir. Shu nuqtai nazardan, milliy qadriyatlarni til ta'limiga integratsiya qilish zamonaviy pedagogikaning markaziy tadqiqot mavzularidan biriga aylangan. Ushbu tadqiqotning muhim nazariy asoslaridan biri til o'qitishdagi kommunikativ yondashuv bo'lib, u keyinchalik kompetensiyaga asoslangan yanada kengroq tizimga aylangan. Ikkinchi tilni o'zlashtirish bo'yicha so'nggi tadqiqotlarga ko'ra, kommunikativ kompetensiya faqat lingvistik aniqlikni emas, balki sotsiolingvistik va intermadaniy ongni ham o'z ichiga oladi. Michael Byram va Claire Kramersch kabi olimlar ta'kidlashicha, til o'rganuvchilar muloqot jarayonida yashiringan madaniy ma'nolarni talqin qilish qobiliyatini rivojlantirishi kerak, bu esa til o'qitishga milliy va madaniy qadriyatlarni integratsiya qilishni bevosita qo'llab-quvvatlaydi. Bundan tashqari, dastlab Sociocultural Theory tomonidan ishlab chiqilgan va zamonaviy olimlar tomonidan rivojlantirilgan ijtimoiy-madaniy nazariya madaniy qadriyatlarning interaksiya orqali ichkilashtirilishini tushinishda muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Lingvodidaktikadagi zamonaviy talqinlarga ko'ra, o'qituvchilar, matnlar va raqamli vositalar madaniy uzatuvchi vosita sifatida faoliyat yuritadigan mediatsiyalashgan ta'lim muhim ahamiyatga ega. James P. Lantolf va Steven L. Thorne fikriga ko'ra, til o'rganish eng samarali tarzda ijtimoiy jihatdan mazmunli kontekstlarda, o'quvchilar madaniy jihatdan boy materiallar bilan faol ishlaganda amalga oshadi. So'nggi adabiyotlarda yana bir muhim yo'nalish sifatida Intercultural





## MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Communicative Competence tushunchasi alohida o'rin egallaydi. Michael Byram va Milton J. Bennett kabi olimlar ta'kidlashicha, ta'lim tizimlari nafaqat lingvistik jihatdan, balki madaniy jihatdan ham sezgir va o'z hamda boshqa madaniyatlarni tushuna oladigan o'quvchilarni shakllantirishga yo'naltirilishi kerak. Shu nuqtai nazardan, milliy qadriyatlar alohida element emas, balki kengroq intermadaniy muloqotning bir qismidir. Lingvodidaktik modellar esa mahalliy madaniy identitet bilan global kommunikativ talablar o'rta muvozanatni ta'minlovchi vosita sifatida xizmat qiladi.

Ta'lim lingvistikasidagi so'nggi tadqiqotlar o'quv dasturlarini ishlab chiqishda qadriyatlarga yo'naltirilgan ta'limning muhimligini ham ta'kidlaydi. Yevrosiyo ta'lim kontekstlarida olib borilgan tadqiqotlar (masalan, Ivanova, 2022; Karimov, 2023) milliy qadriyatlarni til o'qitishga integratsiya qilish o'quvchilarning motivatsiyasini, axloqiy rivojlanishini va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini oshirishini ko'rsatadi. Bu tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, madaniy jihatdan boyitilgan lingvistik materiallar bilan ishlaydigan o'quvchilar sof struktural yondashuv asosida o'qiganlarga nisbatan yuqori faollik va kuchliroq identitet shakllanishini namoyon etadi. Shuningdek, lingvodidaktikada raqamli texnologiyalarning o'rnini ham tobora ortib bormoqda. Gary Motteram fikriga ko'ra, raqamli ta'lim muhitlari multimedia resurslari, virtual almashinuvlar va interaktiv platformalar orqali madaniy mazmuni til o'qitishga integratsiya qilish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Bu texnologiyalar milliy qadriyatlarni dinamik va kontekstual shaklda taqdim etish imkonini berib, mavhum madaniy tushunchalarni o'quvchilar uchun yanada tushunarli va mazmunli qiladi. Bundan tashqari, Content and Language Integrated Learning yondashuvi ham muhim ilmiy yo'nalishlardan biri sifatida keng o'rganilgan. Dieter Dalton-Puffer ta'kidlaganidek, CLIL yondashuvi fan mazmuni va til o'rganishni tabiiy ravishda integratsiya qiladi va bu qadriyatlarga asoslangan ta'lim uchun samarali model hisoblanadi. Lingvodidaktika kontekstida CLIL tamoyillarini madaniy jihatdan mos materiallar bilan boyitish milliy identitetni mustahkamlash bilan birga til kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. So'nggi pedagogik tadqiqotlar lingvodidaktik modellarni samarali amalga oshirishda o'qituvchi kompetensiyasining ahamiyatini ham ta'kidlaydi. Jack C. Richards fikriga ko'ra, o'qituvchilar til va madaniyatning asosiy vositachisi sifatida muhim rol o'ynaydi. Ularning mos material tanlash, kommunikativ topshiriqlar tuzish va madaniy jihatdan mos ta'lim muhitini yaratish qobiliyati qadriyatlarga asoslangan ta'limning muvaffaqiyatini bevosita belgilaydi.

Markaziy Osiyo ta'lim kontekstida olib borilgan so'nggi tadqiqotlar (Saidov, 2022; Nurmatova, 2023) ham milliy merosni chet tillarni o'qitishga integratsiya qilishga bo'lgan qiziqish ortib borayotganini ko'rsatadi. Ushbu tadqiqotlar folklor, adabiyot, tarixiy rivoyatlar va axloqiy an'analarni til darslariga kiritish o'quvchilarning madaniy ongini kuchaytirishini va milliy identitetga hurmatni shakllantirishini aniqlagan. Biroq, tadqiqotchilar standartlashtirilgan lingvodidaktik modellar yetishmasligi va



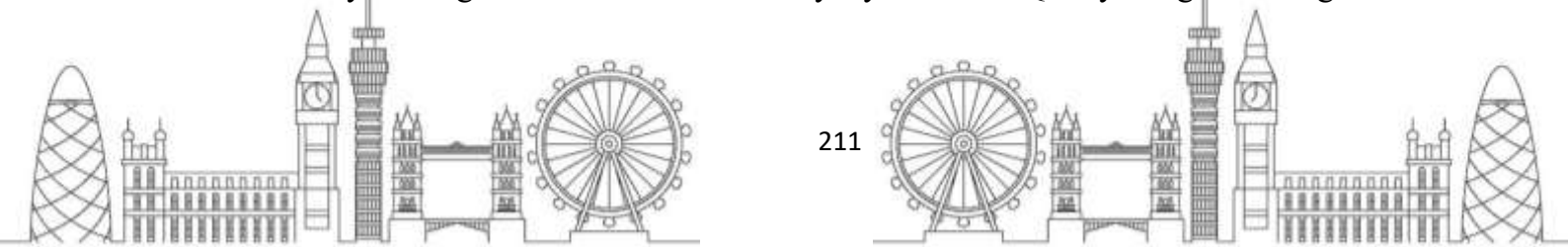


## MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

qadriyatlarga yo‘naltirilgan o‘quv materiallarining kamligi kabi muammolar mavjudligini ham qayd etadilar. Ko‘rib chiqilgan adabiyotlar shuni ko‘rsatadiki, lingvodidaktik modellar milliy qadriyatlarni til ta‘limiga integratsiya qilishda muhim rol o‘ynaydi. Zamonaviy tadqiqotlar til o‘rganish madaniy jihatdan singdirilgan, kommunikativ mazmunli va qadriyatlarga yo‘naltirilgan bo‘lishi kerak degan fikrni izchil qo‘llab-quvvatlaydi. Kommunikativ, ijtimoiy-madaniy va intermadaniy yondashuvlarning sintezi, raqamli innovatsiyalar hamda o‘qituvchi kompetensiyasini rivojlantirish bilan birgalikda o‘quvchilarda milliy identitetni shakllantirishga qaratilgan samarali lingvodidaktik modellarni ishlab chiqish uchun nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi.

**Tadqiqot muhokamasi.** Ushbu tadqiqot natijalari lingvodidaktik modellar milliy qadriyatlarni chet va ona tili ta‘limiga integratsiya qilishda muhim rol o‘ynashini ko‘rsatadi. Zamonaviy ta‘lim amaliyotida til o‘qitish faqat lingvistik kompetensiya bilan cheklanmay, balki madaniy ong, axloqiy rivojlanish va identitet shakllanishini ham o‘z ichiga olgan ko‘p o‘lchovli jarayon sifatida tan olinmoqda. Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, agar lingvodidaktik modellar to‘g‘ri ishlab chiqilsa, ular til o‘qitish jarayonida milliy qadriyatlarni uzatish uchun samarali pedagogik vositaga aylanadi. Ushbu tadqiqotning asosiy natijalaridan biri shundaki, madaniy jihatdan boyitilgan o‘quv materiallari talabalarning faolligi va motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi. O‘quvchilar matnlar, dialoglar va kommunikativ topshiriqlar ularning o‘z madaniy muhiti bilan bog‘liq bo‘lganda ko‘proq qiziqish bildiradilar. Bu esa yangi lingvistik bilimlar tanish madaniy tushunchalar bilan bog‘langanda samarali o‘zlashtirilishini tasdiqlaydi. Shu jihatdan, lingvodidaktik modellar mavhum til tuzilmalarini real hayotdagi madaniy tajriba bilan bog‘lovchi ko‘prik vazifasini bajaradi.

Yana bir muhim kuzatuv shundan iboratki, milliy qadriyatlarni til ta‘limiga integratsiya qilish o‘quvchilarning axloqiy va ma‘naviy rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Folklor, tarixiy rivoyatlar va adabiy parchalar kabi tanlab olingan matnlar orqali o‘quvchilar dunyoqarashini shakllantiruvchi qadriyat tizimlari bilan tanishadilar. Bu jarayon faqat til o‘rganish bilan cheklanmay, balki shaxs tarbiyasiga ham xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari zamonaviy pedagogik nazariyalar bilan mos keladi, ya‘ni ta‘lim kognitiv, emotsional va axloqiy jihatlarni o‘z ichiga olgan yaxlit jarayon ekanini tasdiqlaydi. Tadqiqot shuningdek, madaniy mavzularga asoslangan kommunikativ faoliyatlar intermadaniy kompetensiyani rivojlantirishini ham ko‘rsatadi. O‘quvchilar milliy an‘ana va urf-odatlariga oid muhokamalar, rolli o‘yinlar va muammoli topshiriqlarda ishtirok etish orqali o‘z madaniy identitetini ifodalash va boshqa qarashlarga hurmat bilan yondashish ko‘nikmasini rivojlantiradilar. Bu esa lingvodidaktik modellar faqat grammatika va leksikaga emas, balki intermadaniy muloqot va refleksiyani ham rivojlantirishga yo‘naltirilishi kerakligini tasdiqlaydi. Bundan tashqari, o‘qituvchining roli lingvodidaktik modellarni muvaffaqiyatli amalga oshirishda hal qiluvchi omil sifatida aniqlanadi. O‘qituvchilar mos materiallarni tanlaydigan, madaniy jihatdan dolzarb topshiriqlarni ishlab chiqadigan va interaktiv ta‘lim muhitini yaratadigan vositachi sifatida faoliyat yuritadilar. Qadriyatlarga asoslangan ta‘lim





## MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchining metodik kompetensiyasi va madaniy integratsiya strategiyalaridan xabardorligiga bog'liq. Shu sababli, lingvodidaktika bo'yicha malaka oshirish dasturlari ta'lim sifatini yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalari zamonaviy texnologiyalarning lingvodidaktik yondashuvlarni qo'llab-quvvatlashdagi ahamiyatini ham ko'rsatadi. Raqamli platformalar, multimedia resurslari va onlayn kommunikatsiya vositalari madaniy mazmuni yanada dinamik va interaktiv shaklda taqdim etish imkonini beradi. Masalan, videolar, virtual sayohatlar va raqamli hikoya qilish texnologiyalari milliy an'analar va qadriyatlarni samarali yoritib, ularni o'quvchilar uchun yanada tushunarli qiladi. Bu texnologik integratsiya o'quvchilarning mustaqilligi va faolligini oshiradi, bu esa til o'zlashtirish jarayonining muhim omillaridan biridir. Shu bilan birga, tadqiqot bir qator muammolarni ham aniqladi. Asosiy muammolardan biri — milliy qadriyatlarni til o'quv dasturlariga tizimli ravishda integratsiya qiluvchi standartlashtirilgan lingvodidaktik modellar yetishmasligidir. Ko'p hollarda madaniy mazmun izchil emas, balki individual o'qituvchilarning yondashuviga bog'liq holda kiritiladi. Yana bir muammo esa qadriyatlarga asoslangan til ta'limi uchun maxsus ishlab chiqilgan o'quv materiallarining yetarli emasligidir. Bu turli ta'lim muassasalarida sifat va samaradorlikning bir xil bo'lishini ta'minlashda qiyinchiliklar tug'diradi. Ushbu muammolarga qaramay, umumiy natijalar shuni tasdiqlaydiki, lingvodidaktik modellar to'g'ri qo'llanilganda milliy qadriyatlarni rivojlantirishda juda samarali hisoblanadi. Ular til o'qitish va madaniy ta'limni birlashtirgan tizimli yondashuvni ta'minlab, o'quvchilarda ham kommunikativ kompetensiya, ham kuchli milliy identitet shakllanishiga xizmat qiladi. Tadqiqot shuningdek, kelgusidagi ta'lim islohotlari milliy qadriyatlarni til o'qitishga tizimli ravishda integratsiya qiluvchi yaxlit o'quv dasturlarini ishlab chiqishga ustuvor ahamiyat berishi kerakligini tavsiya etadi.

**Xulosa.** Ushbu tadqiqot lingvodidaktik modellar milliy qadriyatlarni til ta'limiga integratsiya qilishda muhim rol o'ynashini tasdiqlaydi. Lingvistik o'qitishni madaniy mazmun bilan uyg'unlashtirish orqali ushbu modellar o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini, axloqiy ongini va madaniy identitetini rivojlantiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, madaniy jihatdan boyitilgan til materiallari o'quvchilarning motivatsiyasi va faolligini oshiradi, shuningdek, ularning axloqiy va shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi. O'qituvchilarning metodik kompetensiyasi hamda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish qadriyatlarga asoslangan lingvodidaktikaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishida hal qiluvchi omillardir. Shu bilan birga, standartlashtirilgan yondashuvlarning yetishmasligi va o'quv materiallarining cheklanganligi kabi ayrim muammolar ham mavjudligi aniqlangan. Umuman olganda, lingvodidaktik modellar til ta'limining nafaqat lingvistik savodxonlikni, balki globallashtirish ta'lim muhitida milliy qadriyatlarni saqlash va





MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

avlodlarga yetkazishni ham ta'minlaydigan samarali pedagogik yondashuv ekanini ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bennett, M. J. (2019). Principles of intercultural communication. Boston: Intercultural Press.
2. Byram, M. (2018). Teaching and assessing intercultural communicative competence. Multilingual Matters.
3. Dalton-Puffer, C. (2019). Content and language integrated learning: Towards a connected research agenda. *Language Teaching*, 52(3), 1–14.
4. Deardorff, D. K. (2021). Manual for developing intercultural competencies. Routledge.
5. Godwin-Jones, R. (2020). Emerging technologies: Language learning and digital culture. *Language Learning & Technology*, 24(2), 1–10.
6. Karimov, A. (2023). Cultural integration in foreign language teaching in Central Asia. *Journal of Educational Development*, 15(1), 45–58.
7. Kramsch, C. (2020). Language as symbolic power. Cambridge University Press.
8. Lantolf, J. P., & Thorne, S. L. (2019). Sociocultural theory and second language learning. Oxford University Press.
9. Nurmatova, S. (2023). National identity and language pedagogy in Uzbekistan. *Central Asian Journal of Education*, 7(2), 33–47.
10. Saidov, B. (2022). Value-based education in language teaching. *Uzbek Linguistic Review*, 10(3), 21–39.

